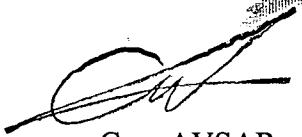

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim 16.010.2025

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

Kanal İstanbul Projesi, ülkemizin ekonomisi, sanayisi, turizmi, kültürü, sanatı, bilimi ve diplomasisiyle en büyük ve en gelişmiş şehri İstanbul için; gündeme geldiği 2011 yılından bu yana kamuoyunda en çok tartışılan, teknik, güvenlik, çevresel ve ekonomik yönleriyle büyük endişelere yol açan bir projedir. Bu proje yalnızca Boğaz'daki gemi trafiğini azaltmak iddiasıyla değil; aynı zamanda etrafında oluşturulacak yeni şehir planları, imar düzenlemeleri, altyapı yatırımları ve bunlara bağlı haksız kazanç beklentileri ile de gündemdeki yerini korumaktadır. Söz konusu projenin tarım alanları, su havzaları ve doğal sit alanları üzerindeki etkisinin önlenmesi ve ilgili alanların korunması hususunda hangi tedbirlerin alındığı hususu belirsizdir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca verilen 17/01/2020 tarih ve 5774 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemine karşı açılan ve Danıştay Dördüncü Dairesinde görülmekte olan dosyalara ilişkin bilirkişi heyetinin Daire tarafından hazırlanmış soruları, davanın çözümüne katkı olabilecek diğer teknik hususları da içerecek şekilde yanıtlanarak 5 nüshadan oluşan ve 22.08.2025 tarihli 21 uzman ve akademisyenin imzasını taşıyan **Bilirkişi Heyeti Raporu** alanda yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanmıştır.

Rapor kapsamında Kanal İstanbul Projesi; "Flora ve Fauna, Orman, Tarım ve Hayvancılık ile Mera, Karadeniz, Marmara Denizi ve İçsu Ekosistemi Üzerine Etkileri" gibi birçok başlıkta incelenmiş ve bilimsel analizler yapılmıştır.

Bu çerçevede, söz konusu Bilirkişi Heyeti Raporunda yer alan bazı kesitler şu şekildedir;

...Başta Küçükçekmece Gölü, Sazlıdere Barajı ve Terkos Gölü'nün su ekosistemi deniz suyuyla değişerek farklı bir yapıya dönüşecektir. Suyun tuzluluk oranı artarak korunması gerekli habitatlar bozulacaktır. Habitatların bozulması buradaki biyolojik çeşitliliği doğrudan etkileyecektir. Ayrıca Terkos Gölü Karadeniz kumulları üzerindeki rekreasyon amaçlı dolgunun, Kumulu yok etmesinin yanı sıra Terkos Gölü'nü nasıl etkileyeceği de belirsizdir. Ayrıca Kanal İstanbul Terkos Gölü'nün orta mesafe koruma alanının ve ayrıca su toplama havzasının içinden geçmektedir. ÇED Raporu alanı Kanalın floristik çeşitliliğin

TBMM

Tel: 0 (312) 420 64 34- 35 Faks: 0 (312) 420 24 76 E-Mail: cem.avsar@tbmm.gov.tr

Adres: Halkla İlişkiler Binası 3.Kat B-312 TBMM-ANKARA

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

değerlendirmesi açısından yetersizdir. Kanal ile bir ada oluşturmaktadır ve bu adada bulunan türlerin bağlantıları kesileceğinden gen akışı ortadan kalkacaktır.

...Aksi halde genetik çeşitlilik kaybıyla, iklim değişikliği ve değişen çevre koşullarına adaptasyon yeteneklerinde azalma olacağından bazı türlerin ve yerel popülasyonların yok olması söz konusu olabilecektir.

...Sonuç olarak; yapılması planlanan Kanal İstanbul projesinin en önemli ve geri dönüşü mümkün olmayacak etkileri biyolojik çeşitlilik ve habitatlar üzerine olacakken, ÇED raporu bu konulardaki yetersiz tespitleri, taahhütleri "gerekli önlemler alınacaktır" diye geçiştirmesi veya önlemlerde netlik olmaması nedeniyle yetersiz olduğu kanaatindeyim.

...Faunanın projeden nasıl etkileneceği ve alınması gereken önlemler konusundaki ifadeler muğlaktır ve yetersizdir. Kıkırdaklı balıklar, deniz memelileri hakkında raporlarda kayıtlar eksiktir. Bazı tür bilimsel isimleri ve yayılışları değiştiği için güncellenmeye ihtiyaç duymaktadır. Küçükçekmece lagünü ve Sazlıdere barajı gibi iki önemli sulak alanın projeye birlikte ortadan kalkacak olmasının fauna üzerine olası zararlarına hem ÇED hem de bilirkişi raporunda vurgu yapılmıştır. Buna bağlı olarak ÇED raporunda bu projenin yapılması durumunda ekosistemlerin ve bazı fauna türlerinin ciddi zarar göreceği de açıkça belirtilmiştir. Önlem önerileri sadece Kanal İstanbul projesinin yapım ve işletme aşamasında yoğunlukla izleme çalışmaları ile sınırlı kalmaktadır. Ayrıca bilirkişi raporunda yukarıda açıkladığım gibi çelişik ifadeler bulunmasına karşın kanalın yapılmasıyla kanalın batı ve doğuda kalan kısımların karasal hayvan türleri için bağlantısının kesileceğine vurgu yapılmıştır. Yukarıda her hayvan grubu başlığı altında raporda saptadığım eksiklikler açıklanmıştır. ÇED ve BEP raporunda önlemler olarak kanalın doğusunda kalan bazı türlerin taşınması ve izleme önerileriyle sınırlı kalmıştır. Planlanan kanal Istranca dağlarını ve Trakya step ekosistemini doğu batı şeklinde ikiye bölünecektir. Doğuda kalan kesimde ADA oluşması ve buna bağlı olarak karasal omurgalı hayvan türlerinin doğru batı istikametinde hareketine olanak sağlayacak EKOLOJİK KORİDORLARIN Trakya'daki step ve orman ekosisteminde özellikle Tabiat parkları gibi doğal alanları birbirine bağlayacak şekilde yerlerinin belirlenip önerilmemesi raporda önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Kanal İstanbul Projesi için hazırlana fauna raporlarını bilimsel içerik bakımından yetersiz bulunmuştur ve revizyon önerilmektedir.

...Sonuç olarak, Kanal İstanbul projesi, Marmara Denizi'ndeki hassas ekolojik koridorlar üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Hidrodinamik değişimler, biyoçeşitliliğin azalması, kirlilik artışı ve ekosistem dengesizlikleri, projenin olası sonuçları arasında yer almaktadır.

...Sonuç olarak, ÇED kapsamında en az bir yıl uygun örnekleme metotları kullanılarak daha geniş alanda daha çok sayıda istasyonda detay çalışma yapılması hem gerçek zamanlı verilerin elde edilmesini, hemde mikro ve makroalg florasına ait daha fazla sayıda tür tespit edilmesi muhtemeldi. Belirtilen nedenlerle çalışma kusurlu bulunmuştur.

...Nihai ÇED Raporu, alternatif alan analizlerini yalnızca mekânsal ölçekte (uydu görüntüsü ve haritalama verisi) ele almış, sosyo-ekonomik düzeyde etki değerlendirmesi yapmamıştır. Kırsal istihdam, üretici direnci, geçim stratejileri gibi konulara ilişkin veri ve senaryo modellemesi eksiktir. Tarım dışı kullanım baskısının kümülatif etkileri değerlendirilmemiştir.

...Nihai ÇED Raporu, kırsal alanların dönüşümünün sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerini bütüncül bir yaklaşımla analiz etmemiştir. Tarım dışı kullanım baskısının, yerel üretici üzerindeki etkisi, gıda güvenliği ve kırsal göç potansiyeli açısından risk oluşturmaktadır. Bu

TBMM

Tel: 0 (312) 420 64 34- 35 Faks: 0 (312) 420 24 76 E-Mail: cem.avsar@tbmm.gov.tr

Adres: Halkla İlişkiler Binası 3.Kat B-312 TBMM-ANKARA

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

nedenle söz konusu bölüm, tarım sosyolojisi, kırsal kalkınma ve sürdürülebilir arazi kullanımı ilkeleri açısından eksik ve kusurludur.

...Kanal İstanbul Projesi'nin tarım ve mera alanları üzerindeki etkileri, Nihai ÇED Raporu'nda çeşitli önlemlerle ele alınmış olsa da uzun vadeli tarımsal sürdürülebilirlik, gıda güvenliği ve kırsal ekonomi açısından mevcut yaklaşım yetersizdir.

...Nihai ÇED Raporu Bölüm 3.1.3'te, alternatif alan analizleri uydu görüntülerine dayalı yapılmış; ancak bilimsel zemin analizleri, sosyo-ekonomik etki değerlendirmeleri ve iklim-uygunluk senaryoları yer almamaktadır.

...Nihai ÇED Raporu (Bölüm 6.1-6.2), toprak kazı-depolama süreçlerini genel hatlarıyla açıklamakta; ancak üst ve alt toprak katmanlarının ayrıştırılması, organik madde korunumu ve yeniden kazanım stratejileri yeterince detaylandırılmamıştır. Bakanlık, "verimli üst toprağın dolgu amaçlı kullanılmaması, tarımsal üretime kazandırılması gerektiğini" açıkça belirtmiştir.

...İnşaat süreciyle birlikte artacak olan su ve rüzgâr erozyonu, yalnızca tarım alanlarını değil, içme suyu rezervuarlarını da doğrudan tehdit etmektedir. Ek-34.7'de belirtilen "Erozyon ve Peyzaj Planı", uygulamaya dönük detaylar içermemekte, toprak koruma stratejileri somutlaştırılmamıştır. Bakanlık, "geçici ve kalıcı toprak koruma önlemleri derhal hayata geçirilmelidir" değerlendirmesini yapmıştır.

...Proje nedeniyle mera alanlarının statü değişimi, 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında incelenmektedir; ancak bu süreçte hayvancılıkla geçinen kırsal nüfusun korunması için planlama eksiktir. Alternatif mera alanlarının belirlenmesi, yem üretim alanlarının teşviki ve hayvancılık için destek programlarının uygulanması gereklidir. Tarım dışı kullanım baskısı, yerel üreticilerin ekonomik bağımsızlığını zayıflatırabilir.

...Kanal İstanbul Projesi, mevcut haliyle değerlendirildiğinde, tarımsal sürdürülebilirlik, ekolojik denge, gıda güvenliği ve kırsal kalkınma açısından ciddi eksiklikler barındırmaktadır.

...ÇED raporunda kullanılan hidrodinamik ve su kalitesi modellemeleri; düşük çözünürlüklü veri setleri, yetersiz düşey katman sayısı, kısa model çalışma süresi ve iklim değişikliği senaryolarının dikkate alınmaması gibi nedenlerle, Marmara ve Karadeniz ekosistemlerine ilişkin fiziksel ve kimyasal etkileri yeterli düzeyde ortaya koyamamaktadır. Bu nedenle modelleme çalışmaları teknik ve bilimsel açıdan yetersiz bulunmuş, ÇED raporu bu yönüyle kusurlu değerlendirilmiştir. Deniz suyu, sediman ve biyolojik örneklemelerde ise; yöntemsel hatalar, sınırlı örnekleme alanı ve analizlerin yorumlanmasındaki eksiklikler dikkate alındığında, yapılan çalışmaların proje ve etki alanını temsil gücü düşük, teknik ve bilimsel açıdan yetersiz olduğu kanaatine varılmıştır. Bu durum, ÇED raporunun bu bölümünü de kusurlu hale getirmektedir.

Bu bağlamda;

1. Kanal İstanbul Projesinin dayandırıldığı ÇED Raporuna karşı 21 uzman ve akademisyenden oluşan bilirkişi heyetinin hazırladığı Raporda yerinde yapılan keşifler ve bilimsel analizler ile teknik incelemeler sonucu "Flora ve Fauna, Orman, Tarım ve Hayvancılık ile Mera, Karadeniz, Marmara Denizi ve İçsu Ekosistemi Üzerine Etkileri" başlıklarında, şehir ve bölge açısından büyük risklere, eksikliklere ve tehditlere yol açacak söz konusu tespitlere karşın ne tür tedbirler almayı planlıyorsunuz? Bu bilimsel analizler ve teknik incelemelere rağmen Kanal Projesinin yapımına devam edilecek mi? Kamuoyunda oluşan endişeleri gidermeye yönelik ne tür adımlar atılacaktır?

TBMM

Tel: 0 (312) 420 64 34- 35 Faks: 0 (312) 420 24 76 E-Mail: cem.avsar@tbmm.gov.tr

Adres: Halkla İlişkiler Binası 3.Kat B-312 TBMM-ANKARA